

Załącznik
do Uchwały Nr 247/XXIV/2008
Rady Powiatu
Łódzkiego Wschodniego
z dnia 29 maja 2008 r.

Plan Rozwoju Lokalnego
Powiatu Łódzkiego Wschodniego
na lata 2007 – 2015

Łódź, maj 2008 r.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE

I.1 Wstęp.....	str.3
II.2 Geneza Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego.....	str.3

II. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO

II. 1	Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego.....	str.5
II. 1.1	Obszar realizacji.....	str.5
II. 1.2	Czas Realizacji.....	str.5
II. 2	Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym Planem Rozwoju Lokalnego.....	str.6
II. 2.1	– Podstawowe dane dotyczące Powiatu Łódzkiego Wschodniego.....	str.6
II.2.1.1	– Położenie.....	str.6
II.2.1.2	– Powierzchnia.....	str.7
II.2.1.3	– Ludność i sytuacja demograficzna.....	str.8
II.2.1.4	– Środowisko przyrodnicze.....	str.10
II.2.1.5	– Rys historyczny.....	str.14
II.2.1.6	– Rys kulturowy.....	str.14
II.2.1.7	– Zagospodarowanie przestrzenne.....	str.15
II.2.1.7.a	– Infrastruktura techniczna.....	str.15
II.2.1.7.b	– Własność nieruchomości.....	str.19
II.2.1.7.c	– Stan obiektów dziedzictwa kulturowego....	str.21
II.2.1.7.d	– Uwarunkowania ochrony środowiska.....	str.23
II.2.1.8	– Sfera społeczna.....	str.29
II.2.1.8.a	– Sytuacja społeczna	str.29
II.2.1.8.b	– Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym poziom bezpieczeństwa.....	str.29
II.2.1.8.c	– Oświata i edukacja.....	str.31
II.2.1.8.d	– Opieka zdrowotna.....	str.33
II.2.1.8.e	– Określenie grup społecznych wymagających wsparcia.....	str.34
II.2.1.8.f	– Organizacje pozarządowe działające na obszarze powiatu.....	str.40
II.2.1.8.g	– Rynek pracy.....	str.41
II.2.1.9	– Sfera ekonomiczna.....	str.44
2.1.9.a	– Sytuacja gospodarcza Powiatu Łódzkiego Wschodniego.....	str.44
2.1.9.b	– Turystyka.....	str.46
II. 2.2	– Identyfikacja najważniejszych problemów występujących w powiecie (Analiza SWOT).....	str.49
II. 3	Cele strategiczne i operacyjne rozwoju powiatu.....	str.52
II. 4	Zadania zmierzające do realizacji celów (poprawy sytuacji na obszarze powiatu) oraz realizacja zadań (w tym zadania inwestycyjne przewidziane do	

realizacji w latach 2007 – 2013 i w okresie po 2013 r.) w podziale na obszary.....	str.54
II.4.a – Obszar 1 - Zmiany w strukturze gospodarczej powiatu (w tym zasad kształtowania rolnej i leśnej przestrzeni produkcyjnej).....	str.54
II.4.b – Obszar 2 – Zmiany w sposobie komunikacji i infrastruktury.....	str.54
II.4.c – Obszar 3 – Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury	str.57
II.4.d – Obszar 4 – Poprawa stanu środowiska.....	str.74
II.4.e – Obszar 5 – Poprawa stanu środowiska kulturowego.....	str.74
II.4.f – Obszar 6 – Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców (w tym zmiany w strukturze zamieszkania).....	str.76
II. 5 Powiązanie zadań realizowanych w ramach Planu Rozwoju Lokalnego z innymi działaniami realizowanymi na terenie kraju / województwa / powiatu / gmin.....	str.82
II. 6 Oczekiwane wskaźniki efektów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego.....	str.84
II. 7 Realizacja projektów i zadań inwestycyjnych (wraz z planem finansowym na lata 2007-2013).....	str.85
II.7.1 – Planowane projekty i zadania inwestycyjne na lata 2007 – 2013 (wraz z planem finansowym i harmonogramem realizacji zadań)	str.85
II.7.2 – Planowane projekty i zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji po 2013 roku.....	str.86
II. 8 System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego.....	str.95
II. 9 Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Planu Rozwoju Lokalnego.....	str.96
II.9.1 – System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego.....	str.96
II.9.2 – Sposoby oceny Planu Rozwoju Lokalnego.....	str.96
II.9.3 – Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.....	str.96
II.9.4 – Działania informacyjne i promocja Planu Rozwoju Lokalnego...	str.96

I – WPROWADZENIE

I.1 Wstęp

Niniejszy dokument zwany Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2007 – 2015 przedstawia aktualną sytuację powiatu oraz główne problemy, z jakimi spotykają się jego mieszkańcy. Omawia najważniejsze zadania stojące przed samorządem w związku ze zdefiniowanymi problemami, ustala ich ważność oraz wskazuje na sposoby rozwiązań, jakie powiat zamierza realizować w nakreślonej perspektywie czasowej. Opracowanie ma posłużyć możliwie szerokiemu i kompleksowemu rozpoznaniu obecnego stanu rozwoju, wyodrębnieniu uwarunkowań sprzyjających szeroko rozumianemu rozwojowi, bądź też ograniczających rozwój, a także zdefiniowaniu mocnych i słabych stron powiatu. Jak każdy dokument planistyczny tak i niniejszy Plan Rozwoju Lokalnego analizuje i ocenia aktualną sytuację, identyfikuje problemy, diagnozuje potrzeby społeczności lokalnej, określa kierunki działań zmierzających do poprawy istniejącego stanu. Wskazuje wytypowane do realizacji w latach 2007 - 2015 projekty i źródła ich finansowania. Prognozuje przepływy finansowe. Przewiduje sposoby wdrażania, monitorowania, oceny i zmiany Planu.

I.2 Geneza Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego

Określona przepisami prawa rola samorządu powiatowego wykazuje, że dla spełnienia oczekiwań lokalnej wspólnoty samorządowej oraz dla realizacji zadań ustawowych na szczeblu samorządu terytorialnego niezbędna jest identyfikacja kierunków rozwoju i co jest szczególnie istotne, istnienie współpracy lokalnych instytucji, organizacji i środowisk w celu podejmowania wspólnych działań na rzecz dobra wspólnego. Okazją ku temu jest z pewnością realizacja lokalnych programów rozwoju. Planowanie strategiczne jest, bowiem płaszczyzną do zarządzania zmianami oraz budowania szerokiego porozumienia z lokalną społecznością odnośnie wizji przyszłości społecznej i gospodarczej. Jest to proces twórczy, który określa główne obszary problemowe oraz dąży do osiągnięcia zgodności w sprawie zamierzeń, celów i strategii rozwiązywania najważniejszych problemów.

Mając na względzie powyższe uwarunkowania, a zwłaszcza akcesję Rzeczypospolitej Polskiej w struktury Unii Europejskiej i związaną z nią szeroką perspektywę rozwoju, Powiat Łódzki Wschodni dbał o to, aby dysponować tym ważnym dokumentem i jednocześnie o to, aby ów dokument był jak najbardziej aktualny w kontekście dynamicznych zmian zachodzących w naszym kraju, które stale tworzą też implikacje w wymiarze lokalnym.

ETAP I. W związku z tym już w 2005 roku podjęto szerokie prace nad opracowaniem i uchwaleniem Planu rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego. W dniu 28 czerwca 2005 r. Uchwałą Nr 253/XXX/2005 Rady Powiatu Łódzkiego Wschodniego w sprawie przyjęcia Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2005 – 2013 przyjęto Plan Rozwoju Lokalnego. Jako, że jest to dokument o charakterze otwartym – co oznacza możliwość jego aktualizowania w trakcie pojawiania się nowych uwarunkowań i możliwości zewnętrznych i wewnętrznych – przedmiotowy dokument był kilkakrotnie nowelizowany, tak aby istniał w kształcie najbardziej adekwatnym do potrzeb lokalnej wspólnoty samorządowej. **ETAP II.** W I kwartale 2008 r. rozpoczęto prace nad aktualnym kształtem Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego, co wynikało z kontekstu, jaki wytworzył się w związku z realizacją w kraju nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013. Plan Rozwoju Lokalnego w nowym kształcie jest ściśle związany z dotychczas obowiązującym Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu (2005-2013). W wyniku prac nad jego aktualizacją został jednak jeszcze bardziej zespolony z najbardziej aktualnymi dokumentami programowymi o zasięgu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym oraz doprecyzowany pod względem

zmieniających się w ostatnich latach uwarunkowań na terenie powiatu (wzięto pod uwagę najbardziej aktualne wskaźniki opisujące sytuację w powiecie). Aktualizacja poprzedzona została przeprowadzeniem stosownych konsultacji zarówno z lokalną społecznością jak i najważniejszymi podmiotami w powiecie, w szczególności z przedstawicielami gmin (które m.in. bezpośrednio działają na styku przedsiębiorcy – administracja). Dodatkowo najistotniejsze kierunki dotyczące rozwoju powiatu, współpracy w tym zakresie pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego oraz najważniejsze potrzeby mieszkańców zostały skonfrontowane z wiedzą dwóch firm consultingowych działających w obrębie regionu łódzkiego i posiadających szerokie doświadczenie we współpracy z samorządami. W związku z tym w dniach 17 marca i 9 kwietnia 2008 r. odbyły się zorganizowane przez Starostwo Powiatowe w Łodzi spotkania konsultacyjno – robocze z przedstawicielami kierownictwa gmin Andrespol, Brójce, Koluszki, Nowosolna, Rzgów i Tuszyn oraz firm FPL Sp. z o.o. oraz PHIN Consulting. Efektem konsultacji przeprowadzonych w ramach tych spotkań jest m.in. określenie nowego celu strategicznego w zaktualizowanym Planie Rozwoju Lokalnego tj. Dobre Rządzenie (realizacja celu strategicznego Dobre Rządzenie ma się przyczynić w znacznej mierze do podniesienia potencjału administracyjnego kraju poprzez wzmocnienie zdolności do tworzenia wysokiej jakości prawa, opracowanie długoletnich planów i strategii, wdrożenie systemu wieloletniego planowania budżetowego, wzrost jakości usług publicznych, usprawnienie wymiaru sprawiedliwości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa. Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego pociąga za sobą również potrzebę inwestowania w kadry zatrudnione w administracji), oraz zdefiniowanie innych celów operacyjnych i zadań do realizacji.

ETAP III. Do ostatecznych prac nad obecnym kształtem Planu Rozwoju Lokalnego przystąpiono na podstawie Uchwały Zarządu Nr 455/2008 Powiatu Łódzkiego Wschodniego z dnia 5 maja 2008 r. w sprawie powołania zespołu zadaniowego ds. opracowania aktualizacji Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2007 – 2015, w którego skład weszli m.in. przedstawiciele najważniejszych jednostek organizacyjnych w powiecie i reprezentanci społeczności lokalnej w osobach radnych.

II – PLAN ROZWOJU LOKALNEGO

II.1 – OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO.

II. 1.1 – Obszar realizacji

Realizacja planu obejmuje w sensie przedmiotowym administracyjny obszar Powiatu Łódzkiego Wschodniego wraz z opisanymi sferami życia i działalności m.in. społeczną, gospodarczą, kulturową, rolniczą i infrastrukturalną, które rozpatrywane będą z uwzględnieniem uwarunkowań i powiązań lokalnych, regionalnych i ponadregionalnych. Celem planu jest sprecyzowanie zadań do realizacji w wyznaczonym obszarze i czasookresie z wyszczególnieniem źródeł ich finansowania, w oparciu o prognozy budżetowe.

II. 2 – Czas realizacji

Realizacja planu obejmuje zasadniczo okres 2007 – 2015, a więc okres bieżącej perspektywy finansowej UE z uwzględnieniem zasady n+2. Jednocześnie w ramach planu są zdiagnozowane kierunki działań na lata 2007-2013 oraz długofalowe kierunki działań na lata następne wykraczające poza rok 2013. Zdefiniowanie ram przedmiotowych i czasowych, z uwagi na otwarty i kroczący charakter tego dokumentu (a więc przewiduje on możliwość realizacji kolejnych zadań wpływających pozytywnie na rozwój powiatu), nie wyklucza dynamicznego podejścia do planu i wprowadzania stosownych korekt w przypadku zmiany uwarunkowań dla jego realizacji.

II.2 – AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO- GOSPODARCZA NA OBSZARZE OBJĘTYM PLANEM ROZWOJU LOKALNEGO

II. 2.1 – Podstawowe dane dotyczące danego Powiatu Łódzkiego Wschodniego

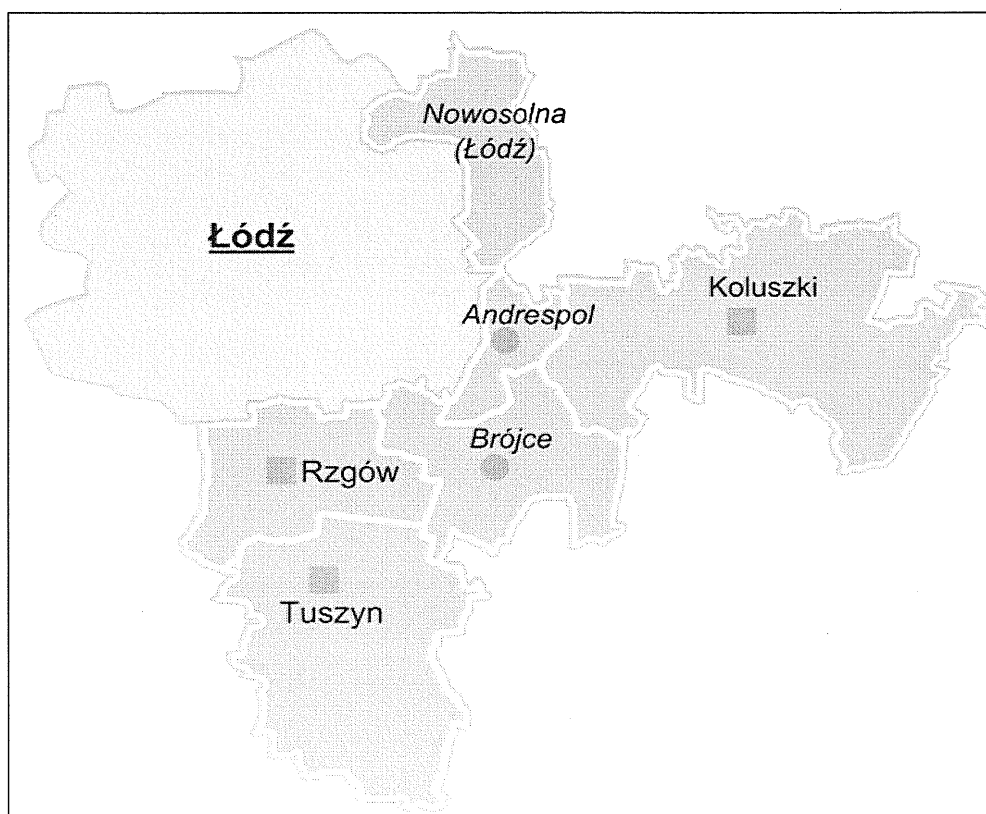
II.2.1.1 – Położenie

Pod względem geograficznym powiat położony jest w Prowincji Niziu Środkowoeuropejskiego, Podprowincji Nizin Środkowopolskich, Makroregionie Wzniesień Południowomazowieckich oraz w Mezoregionie Wzniesień Łódzkich i w Mezoregionie Wysoczyzny Bełchatowskiej. Północna część powiatu (gmina Nowosolna) znajduje się w obrębie urozmaiconej rzeźby polodowcowej Wyżyny Łódzkiej; przez północny obszar powiatu przebiega główna krawędź Wyżyny Łódzkiej, na linii Zgierz – Łagiewniki – Dobra – Janów – Plichtów – Brzeziny. Jest to najbliższy Łodzi teren o tak zróżnicowanej rzeźbie terenu: w strefie najwyższych wysokości, które dochodzą tu do 273 m n.p.m. (średnia dla powiatu to 200 m. n.p.m.), nachylenia zboczy sięgają 20%. W części środkowej powiatu dominuje równinna powierzchnia sandrowa o rzeźbie uformowanej wielkimi ilościami materiału piaszczystego i żwirowego naniesionego przez wody roztopowe z zanikającego lodowca. Miejscami tylko urozmaicona jest ona pagórkami kemowymi, częściowo zalesionymi i wznoszącymi się 10 - 15 m powyżej otaczającego terenu. Południowa część powiatu znajdująca się w północnej części Wysoczyzny Bełchatowskiej zajmuje jej najwyższą wyniesioną część. Powierzchnię terenu tworzy tu lekko falista wysoczyzna morenowa położona średnio na wysokości 180-250 m n.p.m. Urozmaicona rzędem pagórków osiagających kulminację w rejonie Górek Dużych (284 m n.p.m.) i Szczukwina. Są to piaszczyste, kopulaste pagórki o wysokościach względnych 10-20 m oraz spadkach 5-10% i więcej. Poza pagórkami morenowymi i kemowymi powierzchnię powiatu urozmaicają liczne formy eoliczne wykształcone w postaci pagórków lub wałów wydmy. Doliny rzek są na ogół słabo zaznaczone, ich stoki dość płaskie i szerokie, a krawędzie dolin niewyraźne. Spotyka się jednak miejscami głęboko wcięte doliny cieków, o stromych stokach (np. dolina Grabki i - w mniejszym stopniu - Dobrzyńki). Spotyka się również na powierzchni wysoczyzn niewielkie zagłębienia bezodpływowe typu „oczek” lub słabo zarysowane rozległe, wklęsłe obniżenia, na ogół włączone w sieć odpływu powierzchniowego. Pod względem geologicznym teren powiatu leży w zasięgu dwóch jednostek tektoniczno-strukturalnych: kredowej niecki łódzkiej oraz w obrębie antyklinorium rawsko-giełniowskiego będącego częścią wału kujawsko-pomorskiego. Kredowa niecka łódzka powstała pod koniec okresu jurajskiego, w fazie największego nasilenia ruchów górotwórczych, jako rozległe obniżenie towarzyszące antyklinalnemu wypiętrzeniu, jakie stanowił ukształtowany na wschód od niej wał środkowopolski. Nieckę budują głównie takie utwory, jak: ilowce, mułowce, wapienie, margle, opoki, gezy oraz kreda piszcząca. W środkowej części powiatu dominują mezozoiczne skały osadowe okresu kredowego (kreda dolna i górna), która jest nośnikiem znacznego w rejonie łódzkim zbiornika wód podziemnych (GZWP 401 „Niecka Łódzka”), od szeregu lat otoczonego ochroną i znacznymi obostrzeniami w ewentualnym poborze wody. Utwory jurajskie wykształcone są głównie jako facja węglanowa a dokładniej wapienno-margliste osady górnej jury oraz ilowcowe, mułowcowe i piaszkowcowe z syderytami przechodzące w piaszkowcowo-wapienne osady jury środkowe. Strop utworów jurajskich zalega na głębokości 70-150 m ppt. Utwory młodsze, trzeciorzędowe, zalegają nieciągłą warstwą wypełniając zagłębienia powierzchni mezozoicznej. Są to głównie osady mułowcowo – ilaste, ilaste i piaszczyste z przewarstwieniami węgla brunatnego o łącznej miąższości ca 5-20m. Materiał ten to głównie luźne żwiry, piaski, mułki iły oraz gliny morenowe o różnym stopniu zapiaszczenia.

Na powierzchni terenu powiatu występują wyłącznie utwory czwartorzędowe o ogólnej miąższości od 60 do 100 m. Są to utwory akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej, wykształcone głównie w postaci glin piaszczystych, piasków różnoziarnistych, pospólek i żwirów. Osady czwartorzędowe charakteryzują się dużą zmiennością materiału. Niekiedy na przestrzeni kilku lub kilkunastu metrów, tak w kierunku poziomym jak i pionowym, występuje kilka warstw. W podłożu występują przeważnie osady wodno-lodowcowe oraz znaczne ilości glin zwałowych, piasków i żwirów. Utwory gliniaste urozmaicone są miejscami licznymi płatami żwirowo-piaszczystymi (kemy). Charakterystyczny jest jednolity, gruby płaszcz utworów gliniasto - piaszczystych z przewagą glin, bez przemieszczenia tektonicznego, co wskazuje że genetycznie jest to morena denną. Najmłodszym utworem, także współczesnym, są aluwia rzeczne występujące wzdłuż cieków i obejmujące materiał żwirowo-piaszczysto-mułowy z utworami organicznymi i często torfami.

II.2.1.2 – Powierzchnia

Powiat Łódzki Wschodni leży w środkowej Polsce w centralnej części województwa łódzkiego i **obejmuje obszar 499,67 km²**.

Rys. 1. Szkic powiatu łódzkiego wschodniego

Powiat Łódzki Wschodni graniczy:

- ✓ Od północy – z powiatem zgierskim,
- ✓ Od północnego zachodu – z powiatem łódzkim grodzkim,
- ✓ Od zachodu – z powiatem pabianickim,
- ✓ Od północnego wschodu – z powiatem brzezińskim,
- ✓ Od wschodu – z powiatem tomaszowskim,
- ✓ Od południa – z powiatem piotrkowskim.

II.2.1.3 – Ludność i sytuacja demograficzna

Powiat Łódzki Wschodni zamieszkuje wg danych Urzędu Statystycznego w Łodzi na koniec 2006 r. 64 793 mieszkańców.

Średnia gęstość zaludnienia na 1 km powierzchni wynosi 130 osób / km² w tym tereny miejskie:

- ✓ Miasto **Koluszki** zamieszkuje 13 391 osób co daje gęstość zaludnienia 1 353 osób/km². Jest to wysoki stopień zaludnienia w porównaniu ze średnią miejską województwa wynoszącą 1 455 osób / km².
- ✓ Miasto **Tuszyn** przy liczbie ludności 7 175 posiada stopień zaludnienia 309 osób / km².
- ✓ Miasto **Rzgów** przy liczbie ludności 3 380 posiada stopień zaludnienia 208 osób / km².
- ✓ **Pozostałe tereny gmin wiejskich** zamieszkuje 40 847 osób, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie 91 osób / km².

Ludność powiatu wg płci

Wyszczególnienie	2006 rok
Ludność ogółem, w tym:	64.793
kobiety	33.668
kobiety [%]	51,96%
mężczyźni	31.125
mężczyźni [%]	48,04%

Źródło – GUS w Łodzi 2006 r.

Ludność powiatu wg płci (w układzie dynamicznym lata 1999-2006)

Wyszczególnienie	Lata						
	1999	2000	2001	2003	2004	2005	2006
Ludność ogółem, w tym:	61 102	61 282	61 619	63 334	63 859	64 384	64 793
kobiety	31 524	31 658	31 831	32 817	33 087	33 403	33 668
kobiety [%]	51,59	51,66	51,66	51,81	51,81	51,88	51,96
mężczyźni	29 578	29 624	29 788	30 517	30 772	30 981	31 125
mężczyźni [%]	48,41	48,34	48,34	48,19	48,19	48,12	48,04

Źródło – GUS w Łodzi 2006 r.

Obecnie na 100 mężczyzn przypada 108 kobiet.

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2006 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	W wieku						
		przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym		
		razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	
Powiat Łódzki Wschodni	64 793	12 705	6 251	41 773	20 338	10 315	7 079	
<u>Gminy miejsko-wiejskie :</u>	43 726	8 437	4 125	28 229	13 803	7 060	4 859	
Koluszki	23 015	4 370	2 124	14 940	7 351	3 705	2 582	54
<i>w tym miasto</i>	13 391	2 455	1 197	8 952	4 468	1 984	1 401	50
Tuszyn	11 675	2 305	1 155	7 379	3 549	1 991	1 358	58
<i>w tym miasto</i>	7 175	1 399	709	4 630	2 275	1 146	811	55
Rzgów	9 036	1 762	846	5 910	2 903	1 364	919	53
<i>w tym miasto</i>	3 380	655	304	2 204	1 082	521	356	53
<u>Gminy wiejskie</u>	21 067	4 268	2 126	13 544	6 535	3 255	2 220	
Andrespol	11 741	2 249	1 089	7 613	3 730	1 879	1 294	54
Brójce	5 479	1 213	619	3 453	1 615	813	548	59
Nowosolna	3 847	806	418	2 478	1 190	563	378	55

Źródło – GUS w Łodzi 2006 r.

Ruch naturalny ludności w 2006 r., w liczbach bezwzględnych

Wyszczególnienie	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny
			ogółem	niemowląt	
Powiat Łódzki Wschodni	338	619	730	6	
<u>Gminy miejsko-wiejskie</u>	232	442	510	3	
Koluszki	136	248	246	3	2
<i>w tym miasto</i>	87	145	124	2	21
Tuszyn	52	121	168	-	-47
<i>w tym miasto</i>	29	68	96	-	-28
Rzgów	44	73	96	-	-23
<i>w tym miasto</i>	25	26	44	-	-18
<u>Gminy wiejskie</u>	106	177	220	3	
Andrespol	56	99	122	1	-23
Brójce	35	49	65	2	-16
Nowosolna	15	29	33	-	-4

Źródło – GUS w Łodzi 2006 r.

Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały

Wyszczególnienie	Napływ			Odpływ			Saldo migracji	
	ogółem	w tym		ogółem	w tym		ogółem	Na 1000 osób
		Z miast	z zagranicy		z miast	za granicę		
Powiat	1 394	1 061	16	868	543	34	+526	+8,2
Województwo	26 522	15 570	324	29 431	14 770	1 462	-2 909	-1,1

Źródło – GUS w Łodzi 2006 r.

Prognoza liczby ludności

Wyszczególnienie	2010	2015	2020	2025	2030
	w tysiącach				
Powiat	64,6	65,9	67,0	67,7	67,6
Województwo	2527,8	2478,5	2424,8	2360,6	2281,8

Źródło – GUS w Łodzi 2006 r.

Stopa przyrostu naturalnego jest ujemna w całym województwie łódzkim. Wynika to z tzw. falowania demograficznego, starzenia się społeczeństwa, a także powodów społecznych (niedostateczna opieka socjalna państwa), gospodarczych (bezrobocie) itp. Na zmniejszenie się liczby ludności wpływa również niekorzystny ruch migracyjny charakteryzujący się odpływem młodzieży (przeważnie wykształconej) z terenu powiatu. Korzystnym procesem demograficznym jest dodatnie saldo migracji przy ujemnym wskaźniku dla województwa łódzkiego (-2 909). Jest ono wyrazem atrakcyjności regionu.

II.2.1.4 – Środowisko przyrodnicze

W klasyfikacji geobotanicznej wg Szafera obszar powiatu łódzkiego wschodniego obejmuje Państwo Holarktykę (z roślinnością środkowoeuropejską, europejską i cyrkumborealną) z okręgiem Łódzko-Piotrkowskim. Najbardziej naturalną formacją roślinną są tutaj lasy, które zajmują około 20,05% powierzchni powiatu. Lesistość powiatu jest jednak zróżnicowana i tak w gminach Rzgów i Brójce wynosi 5,1 - 10%, w gminach Tuszyn, Andrespol i Nowosolna – 20,1 – 30%, a w gminie Koluszki jest równa 40,21%. Główne gatunki lasotwórcze województwa łódzkiego stanowi sosna zwyczajna (80% drzewostanu), sztucznie wprowadzona na te tereny oraz modrzew, brzoza, świerk, jodła i buk. Występują one w zbiorowiskach m.in. typu bór świeży (ok. 70% powierzchni) i ols (2%), który pełni funkcję wodochronne (w dolinach rzek – w szczególności Neru i Rawki). Najcenniejsze fragmenty drzewostanu objęte są ochroną rezerwatową. Obszary chronionego krajobrazu występują głównie w południowej i północno-wschodniej części powiatu. Przez teren powiatu przebiegają granice zasięgu buka, jodły i świerka. Na terenie powiatu występują również interesujące zespoły roślinności łąkowej i torfowiskowej (związane są one z dolinami rzek, cieków i naturalnymi obniżeniami terenów). Północną granicę zasięgu mają rośliny górskie (np. narecznica górską, kokoryczką okólkową i inne), a południową m.in. traganek piaskowy, zimoziół północny i inne. Różnorodność biologiczna koncentruje się głównie w zlewniach rzek występujących na obszarze Powiatu. Przez powiat Łódzki Wschodni przebiega dział wodny I rzędu rozgraniczający dorzecza Wisły i Odry. Do najważniejszych rzek odwadniających obszar powiatu należą: Ner (zlewnia Warty), Wolbórka (zlewnia Pilicy), Miazga (dopływ Wolbórki), Piasecznica (zlewnia Pilicy), Mroga (zlewnia Bzury), Struga

(zlewnia Bzury), Moszczenica (zlewnia Bzury) i Dobrzyńka (zlewnia Neru). Średni odpływ wód na terenie powiatu wynosi od 6 do 8 dm³*s⁻¹*km⁻². Wzniesienia Łódzkie zajmujące północny obszar powiatu stanowią węzeł hydrograficzny, gdzie zbiegają się linie wododziałowe. Jest to jednocześnie strefa źródłowa dla wielu rzek. Powierzchniową sieć hydrologiczną północnej części powiatu buduje głównie rzeka Mroga – dopływ Bzury, przechodząca z północnego zachodu na północny wschód i rzeka Piasecznica biorąca tu swój początek. Obszar centralny powiatu odwadniają dwie duże rzeki z dopływami: Ner i Miazga. W przypadku Neru jest to początkowy odcinek spływu wody, Miazgi - bieg środkowy. Południowa część powiatu jest odwadniana przez rzeki: Dobrzyńkę - dopływ Neru - oraz liczne dopływy Grabii. Swoją bieg rozpoczyna tu rzeka Wolbórka - jej teren źródłowy objęty jest ochroną rezerwatową.

Do najważniejszych obszarów chronionych w powiecie należą:

- ✓ **Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich** o powierzchni całkowitej 107,5 km², z czego prawie 29 km² na terenie gminy Nowosolna. W obrębie Parku i na terenie gminy wyróżniono ponadto kilka zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych i stanowisk dokumentacyjnych oraz złóż surowcowych, które są postulowane do objęcia różnymi formami ochrony.
- ✓ **Koluszkowski Obszar Chronionego Krajobrazu** będący fragmentem korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym.
- ✓ **Rezerwat przyrody „Molenda”** utworzony dla zachowania pierwotnego lasu mieszanego.
- ✓ **Rezerwat „Wolbórka”** utworzony dla zachowania fragmentu lasu naturalnego olszowego, źródeł rzeki Wolbórki oraz motyla szlaczkonii borówkowca będącego reliktem polodowcowym.
- ✓ **Obszar chronionego krajobrazu „Tuszyńsko-Dłutowski”**.
- ✓ **Las Wiączyński** o powierzchni 980 ha.
- ✓ **Rezerwat Bukowy „Wiączyń”** o powierzchni 8,29 ha, położony w północnej części Lasu Wiączyńskiego.
- ✓ **Kompleks lasu w Wiśniowej Górze** wchodzący w zasięg obszarów chronionego krajobrazu oraz korytarza rzecznej Miazgi.
- ✓ **Enklawy lasów ochronnych** zgrupowane w rejonach wsi Kopanka, Grabina i Borchówka.
- ✓ Liczne użytki ekologiczne, z czego 10,16 ha na terenie gminy Koluszki i 2,88 ha na terenie gminy Andrespol, dwa użytki na terenie gminy Brójce (w Woli Rakowej i teren zasilający źródła Wolbórki na południe od Wardzynia).
- ✓ Liczne strefy ochronne dolin rzecznych i obszarów źródłowych (m.in. źródłowy odcinek rzeki Piasecznicy oraz Mrogi).
- ✓ Liczne pomniki przyrody.

Występujące w Powiecie Łódzkim Wschodnim surowce naturalne są pochodną przeszłości i budowy geologicznej. Wapienie i wapienie margliste tworzące mezozoiczne podłoża pochodzą z jury i kredy. Z mezozoiku – głównie z kredy – pochodzą także piaski kwarcowe szklarskie i formierskie. Na terenie powiatu utwory mezozoiczne występują bardzo głęboko i nie są rozpoznane pod względem ich przydatności surowcowej. Bogate złoża surowców ilastych (gliny ceramiczne i ogniotrwałe) związane są z dolną jurą, zaś piaskowce pochodzą z jury i kredy. W okresie czwartorzędowym powstały złoża ilów i pyłów warwowych, gliny morenowe, piaski, żwiry i pospółki oraz torfy. Eksploatowanymi w powiecie surowcami mineralnymi są jedynie surowce ilaste

(gliny, mułki i ropy) i kruszywa naturalne (piaski, żwir). Szereg udokumentowanych złóż ww. surowców jest obecnie nieeksploatowanych. Kruszywo naturalne stanowią żwir, piaski i pospółki pochodzące głównie z okresu zlodowacenia środkowopolskiego. Występują one w morenach czołowych, ozach, kemach, wydmach i tarasach rzecznych. Kruszywo jest surowcem powszechnym w całym województwie łódzkim. Na niektórych obszarach powiatu, zwłaszcza w dolinie Miazgi, eksploatuje się torfy. Na terenie powiatu występują użytkowe poziomy wód podziemnych: głównie związane z utworami jurajskimi, kredowymi oraz czwartorzędowymi. Zgodnie z Mapą Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) wymagających szczególnej ochrony pod red. A. Kleczkowskiego teren powiatu leży w obrębie zbiornika kredowego Niecki Łódzkiej (nr 401) oraz górnego jurajskiego zbiornika Koluski – Tomaszów (nr 404) i czwartorzędowego zbiornika morenowego Brzeziny - Lipce Reymontowskie (nr 403). Przeważającą część powiatu leży w zasięgu obszaru najwyższej ochrony (ONO) i wysokiej ochrony wód podziemnych (OWO). Tylko teren gminy Tuszyn oraz południowa i zachodnia część gminy Rzgów pozostaje w obszarze zwykłej ochrony wód. We wschodniej części powiatu występuje górnopozioły wodonośny związany z szczelinowymi osadami węglanowymi (wapień, wapień margliste, i dolomityczne). Strop tej warstwy wodonośnej zalega na głębokości 70-150m p.p.t. Poziom ten charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody stabilizującym się na głębokości 13-24m p.p.t. Wydajności jednostkowe uzyskiwane w poszczególnych otworach studziennych wahają się od 1 m³/h/ms do ponad 20,0 m³/h/ms. Pod względem chemicznym wody z utworów jury górnej są słabo zmineralizowane. Są to wody typu wodorowęglanowego o małej zawartości chlorków oraz brakiem siarczanów i związków azotowych. Z uwagi na doskonałą izolację od nadległych warstw wodonośnych czwartorzędu będących pod presją czynników antropogenicznych chemizm wód poziomu górnopoziołego jurajskiego charakteryzuje się wielką stałością mimo wieloletniej jego eksploatacji. Wody z poziomu wodonośnego górnej jury eksploatowane są obecnie w co 3% ujęć wód podziemnych powiatu. Kredowy poziom wodonośny na terenie powiatu związany jest ze spękanymi węglanowymi seriami kredy górnej, wykształconymi jako opoki, margle, i wapień margliste (wody typu szczelinowego) i z piaszczystymi utworami kredy dolnej (wody porowo szczelinowe). Jest to poziom zasobny w wodę o dobrej i bardzo dobrej jakości. Poziom dolnokredowy ma charakter subartezyjski, a wody słodkie występują na głębokości ok. 1000 m p.p.t. Jest to najgłębiej w Polsce położona strefa wód tego rodzaju. Występują tu wody porowe o znacznym ciśnieniu hydrostatycznym. Wody poziomu górnej kredy ujmowane są obecnie w pojedynczych studniach na terenie powiatu w gminach Tuszyn, Rzgów i Brójce na głębokości od 80 do 230m p.p.t. stanowiąca 8,5% wszystkich ujęć wód podziemnych powiatu. Wydajności jednostkowe uzyskiwane z poszczególnych otworów studziennych wahają się od 2,0 m³/h/ms do ok. 15,0 m³/h/ms. . Wody porowo-szczelinowe kredy górnej występują w serii węglanowej, tj. górnokredowych marglach, wapieniach, oraz piaszczystych wapnistych i żelaznych. Pod względem chemicznym wody z utworów kredy generalnie są słabo zmineralizowane. Są to wody typu wodorowęglanowego, twarde, o małej zawartości chlorków i siarczanów oraz ponadnormatywnej zawartości żelaza, niekiedy manganu. Zasadniczym poziomem użytkowym na terenie powiatu jest czwartorzędowy poziom wodonośny charakteryzujący się istnieniem wielu warstw wodonośnych o zmiennym rozprzestrzenieniu i często będących między sobą w związkach hydraulicznych. Pierwsza warstwa wodonośna związana z występowaniem piasków wodnolodowcowych i piasków holocenów dolin rzecznych ma zwierciadło współkształtne ze stropem podścielających glin zwałowych jak i z ukształtowaniem

terenu. Poziom ten nie przedstawia żadnego znaczenia ubytkowego z uwagi na małą miąższość i podatność na zanieczyszczenia, a bazuje na nim większość studni kopanych. Następne warstwy wodonośne czwartorzędowe związane są z piaskami różnej genezy (wodnolodowcowe, zastoiskowe, dolin rzecznych) zalegające pod glinami zwałowymi zlodowacenia środkowo i południowo polskiego. Wody te jako główne poziomy użytkowe dla terenu powiatu są bardzo zasobne w wodę (87% wszystkich ujęć wód podziemnych na terenie powiatu eksploatuje wody czwartorzędowe) i charakteryzują się zmienną miąższością i wykształceniem granulometrycznym. Statyczne zwierciadło najczęściej napięte lub lekko napięte, miejscami ma charakter swobodny. Głębokość studni ujmujących poziom wodonośny czwartorzędu wynosi od 12 do 125 m, przeważnie jest jednak w granicach 30-50 m. Pod względem chemicznym wody pierwszej użytkowej warstwy wodonośnej czwartorzędu są słabo zmineralizowane. Są to wody typu wodorowęglanowego, twarde i średnio twarde, o małej zawartości chlorków i siarczanów oraz zawartości żelaza dochodzącej niekiedy do 2 mg/l Fe najczęściej nie przekraczającej 0,2 mg/l Fe. Wody głębszych warstw wodonośnych czwartorzędu, są mniej zmineralizowane i mają bardziej stały skład chemiczny niż wody z pierwszej warstwy. Przepuszczalność gruntów jest zróżnicowana, a głębokość zwierciadła wody zwiększa się w miarę oddalania się od dolin rzecznych, co jest związane z morfologią terenu. Trzeciorzędowy poziom wodonośny ze względu na swoje wykształcenie (głównie ropy i mułki) jest słabo rozpoznany pod względem hydrogeologicznym. Na terenie powiatu tylko jednym ujęciem ujmowane są wody z tego poziomu. Północne tereny powiatu charakteryzują się słabą jakością gleb. Są to głównie gleby bielcowe i brunatne wytworzone na bazie piasków i żwirów, pozbawione składników pokarmowych. Przeważają tu gleby o klasie bonitacyjnej V i VI, żytinio-ziemniaczane. W części centralnej powiatu na podłożu gliniasto-piaszczystym wytworzyły się gleby bielcowe i pseudobielcowe oraz brunatne. Wśród nich występują gleby bielcowe wytworzone na glinie o na ogół dobrych warunkach nawilgocenia, klasy bonitacyjnej III - IV, zaliczane przeważnie do kompleksu przydatności rolniczej 4 i 5, jako kompleks żytni dobry i bardzo dobry. W pewnych fragmentach spotyka się także kompleks pszenno - dobry. Wschodnie rejony powiatu to przede wszystkim gleby pyłowe, bardzo zapiaszczone, podścielone piaskiem lub gliną zwałową; prawie wszystkie występujące na tym obszarze gleby to gleby bielcowe należące do IV i V klasy bonitacyjnej. W części południowej powiatu również dominują gleby bielcowe i pseudobielcowe o klasie bonitacyjnej IV i V, lecz spotyka się także gleby brunatne o klasie bonitacyjnej III. Najsłabsze grunty orne wykazują najczęściej duże niedobory wilgoci w okresie wegetacji roślin. Obszar powiatu, zgodnie z podziałem W. Wiszniewskiego i W. Chełmońskiego, leży w Łódzko-Wieluńskim regionie klimatycznym. Ze względu na niewielkie urozmaicenie terenu klimat jest jednolity na całej powierzchni powiatu. Średnie roczne temperatury mieszczą się w przedziale 7,5 – 8°C, średnia temperatura półroczna chłodnego waha się w granicach 0,5 - 1°C, półroczna ciepłego w granicach 14 – 14,5°C. Zima jest łagodna, w miesiącu styczniu rzadko notuje się temperatury poniżej -25°C. Większość dni styczniowych charakteryzują słabe mrozy lub przymrozki. Na terenie powiatu notuje się od 30 do 50 dni mroźnych oraz od 100 do 118 dni z przymrozkami. Okres wegetacyjny określany występowaniem średniej temperatury powyżej 5°C jest długi i wynosi – 210 -227 dni. Ciepłe dni pojawiają się już w końcu kwietnia i trwają do końca września. Najcieplejszymi miesiącami są lipiec i sierpień. Doliny rzeczne stanowią typowe miejsca akumulacji chłodnego powietrza spływającego z terenów wyżej położonych. Zachmurzenie nie wykazuje większego zróżnicowania na obszarze powiatu i jest charakterystyczne dla całego regionu. Wysokie są natomiast opady wynoszące powyżej 550 mm na rok (w północnej części powiatu

w rejonie Wzniesień Łódzkich nawet powyżej 650 mm na rok). Opady półroczna zimowego stanowią 39% sumy rocznej. Opad stały to około 12 – 14% całości, a pokrywa śnieżna utrzymuje się przez 50 – 70 dni w roku. Na terenie powiatu łódzkiego wschodniego przeważają wiatry zachodnie z przerywającymi je wiatrami południowo-wschodnimi. Panują tu dobre warunki tzw. „ciszy cyrkulacyjnej”. Jedynym kierunkiem wzmożonych nawietrzeń wobec przewagi cyrkulacji zachodniej jest kierunek od Łodzi. Na środkowej i północnej części powiatu istnieje więc potencjalne zagrożenie przemieszczania się zanieczyszczeń aerosanitarnych oraz hałasu z aglomeracji łódzkiej.

II.2.1.5 – Rys historyczny

W okresie staropolskim (około XV w.) obszar współczesnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego wchodził w skład dwóch różnych województw. Były to województwa: sieradzkie i łęczyckie. Współczesne gminy Rzgów, Tuszyn oraz częściowo Brójce należały niegdyś do powiatu piotrkowskiego województwa sieradzkiego. Część gminy Brójce, gmina Koluszki, Andrespol i Nowosolna niegdyś wchodziły w skład powiatu brzezińskiego województwa łęczyckiego. Biorąc pod uwagę podziały administracyjne kościoła polskiego stwierdzić należy, iż obszar współczesnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego należał do arcybiskupstwa gnieźnieńskiego. Dekanat rawski, wchodził w skład archidiakonatu łęczyckiego, a tenże należał do abp gnieźnieńskiego. Obszar dzisiejszego Powiatu Łódzkiego Wschodniego do czasu reformy samorządowej w 1999 r. nie tworzył samodzielnej jednostki administracyjnej, a bezpośrednio przed nią był częścią ówczesnego województwa łódzkiego. Reforma administracyjna z 1999 r. pierwotnie zakładała utworzenie powiatu ziemskiego łódzkiego, otaczającego Miasto Łódź, który miał być siedzibą powiatu grodzkiego, jak i ziemskiego z siedzibą w Łodzi. Ostatecznie zaniechano tej koncepcji w wyniku powstania powiatów zgierskiego i pabianickiego, a z pozostałej części terenów okalających Łódź powstał powiat łódzki wschodni, z siedzibą w Łodzi. Powiat Łódzki Wschodni składał się z 11 gmin, jednej miejskiej – Brzeziny, dwóch miejsko-wiejskich – Tuszyn i Koluszki, oraz ośmiu gmin wiejskich – Andrespol, Brójce, Brzeziny, Dmosin, Jeżów, Nowosolna, Rogów, Rzgów (który w 2006 r. otrzymał prawa miejskie). W 2002 r. wskutek protestów mieszkańców Brzeziny i okolic, z terenu powiatu łódzkiego wschodniego wyodrębniono powiat brzeziński. Z powiatu Łódzkiego Wschodniego odłączono gminę miejską Brzeziny oraz gminy wiejskie: Rogów, Dmosin, Jeżów. W pozostałym obszarze tj. gminy Andrespol, Brójce, Koluszki, Nowosolna, Tuszyn i Rzgów, ustalono obecny kształt powiatu.

II.2.1.6 – Rys kulturowy

Ziemie należące obecnie do Powiatu Łódzkiego Wschodniego od wieków zamieszkiwała rdzenna ludność miejscowa. Tereny te zostały opisane już przez Jana Długosza w Kronikach, ale najwięcej wiadomości dostarczają archiwa kapituły krakowskiej, z których wynika, że ziemie leżące u źródeł Neru były pokryte kniejami, poprzecinany siecią strumyków i rzek. W XVI wieku ludność chrześcijańska zamieszkująca obecny obszar powiatu nie była jednolita wyznaniowo. Mieszkało tu oprócz katolików wielu protestantów. Znaczny odsetek ludności stanowili Żydzi. Natomiast w XIX w. nastąpił w całym regionie łódzkim intensywny napływ kolonistów Niemieckich. Ściągający z całej Polski do Łodzi czyli „ziemi obiecanej”, osiedlali się także wokół niej samej. W tym okresie przybyła również duża ilość rzemieślników oraz tkaczy, a ich przybycie znacznie wpłynęło na rozwój przemysłu włókienniczego oraz rzemiosła na współczesnych terenach Powiatu Łódzkiego Wschodniego. Bogactwo kulturowych wpływów spowodowane wielonarodową strukturą społeczności lokalnej oraz niezwykle bogatymi walorami przyrodniczo krajobrazowymi stało się

magnesem przyciągającym wielu twórców. Wśród osób, które mieszkaly na tych ziemiach był wybitny polski pisarz Jarosław Iwaszkiewicz, dla którego pobyt w Byszewach był szczególnie istotnym etapem w życiu twórczym. Można powiedzieć, że teren powiatu jest także domem rodzinnym dla innego sławnego pisarza związanego z regionem łódzkim. W 1868 roku rodzina rocznego wówczas Władysława Stanisława Reymonta przeprowadziła się ze wsi Kobile Wielkie do Tuszyna, na zaproszenie ks. proboszcza Szymona Kupczyńskiego, brata matki Władysława Reymonta, który był w późniejszych latach nauczycielem i duchowym przewodnikiem dorastającego Władysława. W wieku 12 lat, Władysław Reymont wyjechał do Warszawy. Od zarania na kulturę mieszkańców tych ziem, swój wpływ wywierały stale kultury: łowicka, sieradzka i opoczyńska. Na terenie współczesnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego można zatem napotkać na wpływy tych najbardziej znanych kultur województwa łódzkiego. Znajduje to obecnie swoje odbicie szczególnie we współczesnej twórczości ludowej na terenie powiatu. Wyraz tego można zaobserwować m.in. w twórczości muzycznej i plastycznej. Wśród najbardziej znanych zespołów ludowych działających w powiecie można wymienić m.in. zespoły pieśni i tańca „Wiśniowa Góra”, „Koluszkowanie”, „Rzgowianie”, „Byszewianie”, „Wiączynianie” oraz znaną w całym kraju twórczynię ludową Panią Stanisławę Kupa. Na terenie powiatu działają prężnie koła gospodyń wiejskich, które są laureatami wielu nagród min. na najlepszy produkt regionalny Województwa Łódzkiego. Od XIX wieku wraz z rozwojem przemysłu w Łodzi, na kulturę tych ziem stały i wciąż zwiększający się wpływ wywierało miasto Łódź i jej przemysłowo-włókienniczy charakter. Wtedy na terenach obecnych gmin Tuszyn, Rzgów i Koluszki rozwinął się znacznie przemysł włókienniczy. Bliskość miasta Łodzi to zarazem bliskość różnego rodzaju instytucji kulturalnych takich jak teatry, filharmonia, muzea, co dla mieszkańców powiatu daje duże możliwości rozwoju różnych form aktywności kulturalnej.

II.2.1.7. – Zagospodarowanie przestrzenne

II.2.1.7.a – Infrastruktura techniczna

System i stan komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej powiatu

Układ drogowy powiatu łódzkiego wschodniego tworzą drogi publiczne: krajowe, powiatowe i gminne. Ponadto na obszarze powiatu występują drogi gospodarcze i obsługujące tereny zabudowy wiejskiej.

Do najważniejszych dróg należą

1. Odcinek autostrady A-1 – od węzła „Tuszyn” do południowej granicy powiatu stanowiący fragment projektowanej autostrady północ-południe relacji Gdańsk – Łódź – Piotrków Trybunalski – Częstochowa – Katowice – Cieszyn.
2. Drogi krajowe:
 - a) 1 – Gdańsk - Toruń - Łódź – węzeł „Tuszyn”,
 - b) 14 – Łowicz - Łódź - Pabianice - Sieradz - Złoczew – Walichnowy,
 - c) 71 – Stryków – Zgierz – Aleksandrów Łódzki – Konstantynów Łódzki – Pabianice – Rzgów,
 - d) 72 - Konin - Turek - Uniejów - Balin - Łódź - Brzeziny - Rawa Mazowiecka,
 - e) 91 – Głuchów – Piotrków Trybunalski.
3. Drogi wojewódzkie:
 - a) droga nr 713 relacji Łódź - Andrespol - Kurowice - Ujazd - Tomaszów Mazowiecki.
 - b) droga nr 714 relacji Pabianice - Rzgów – Kurowice.

- c) droga nr 715 relacji Brzeziny – Budziszewice – Ujazd,
- d) droga nr 716 relacji Koluszki – Rokiciny – Piotrków Trybunalski.

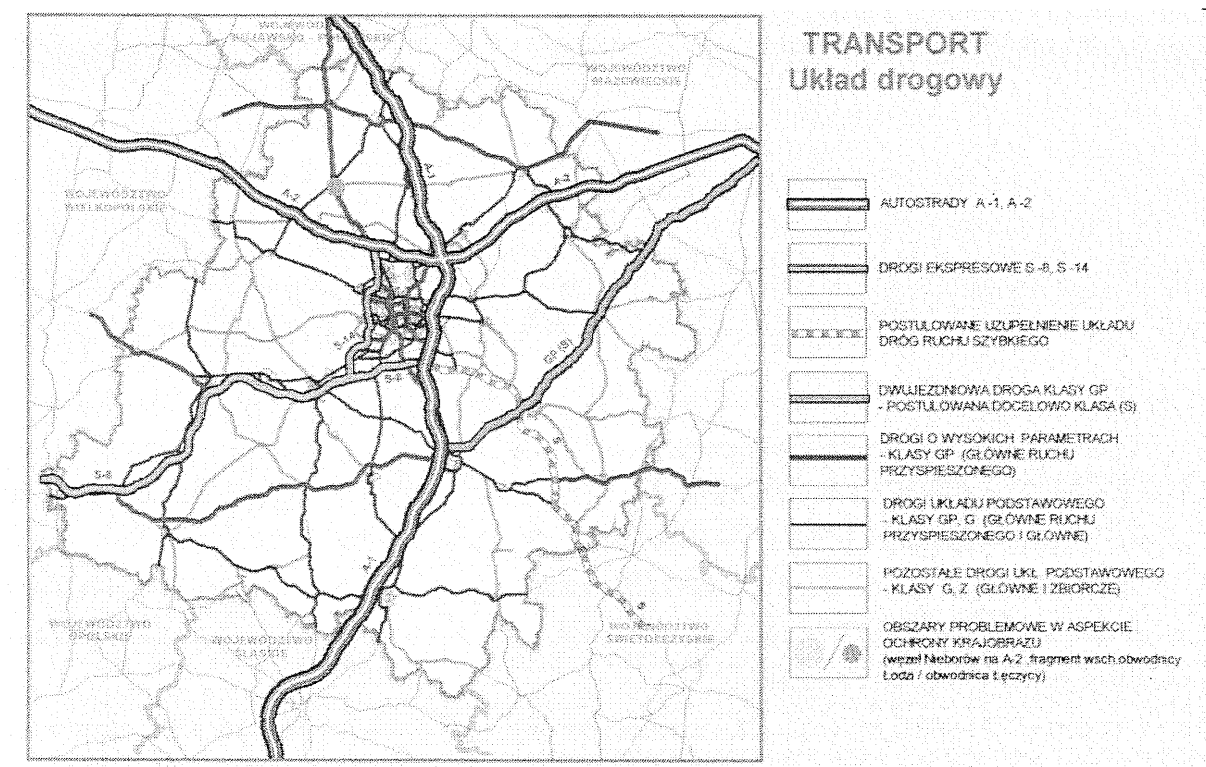
Oprócz ww. dróg podstawową sieć zapewniającą bezpośrednią obsługę terenów zainwestowanych oraz powiązanie z drogami wyższych klas zapewniają drogi powiatowe i gminne. Generalnie posiadają one jezdnie dwupasmowe o nawierzchni w większości bitumicznej, a w przypadku dróg gminnych – również tłuczniowe, żwirowe i gruntowe.

W stosunku do wzrostu natężenia ruchu drogowego i gabarytów pojazdów posiadają one zbyt niskie parametry i zły stan nawierzchni. Większość dróg posiada wąskie jezdnie oraz nawierzchnię bitumiczną w złym stanie technicznym.

Wykaz i stan dróg powiatowych [Powiat Łódzki Wschodni]

Gmina	DROGI ZAMIEJSKIE										DROGI MIEJSKIE						
	Długość w km					Powierzchnia naw. w tys. m ²					Długość w km.				Powierzchnia w tys. m ²		
	ogółem	Nawierzchnia			ogółem	Twarda	Nawierzchnia			ogółem	twarda	Nawierzchnia		ogółem	twarda	Nawierzchnia	
		twarda	Ulepszc.	Nieul.			Ulepszc.	gruntowa	Ulepszc.			Nieul.	Ulepszc.			Nieul.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Andrespol	16,7	16,7	-	-	89,1	89,1	-	-									
Brójce	33,2	33,2	-	-	180,2	180,2	-	-									
Koluszki	41,5	40,8	0,7	-	209,8	205,0	4,8	-	1,8	1,8	-	-	15,8	15,8	-	-	
Nowosolna	18,6	15,7	2,9	-	97,9	82,4	15,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rzgów	30,9	30,6	0,9	-	166,9	161,7	5,2	5,2	9,5	9,5	-	-	52,5	52,5	-	-	
Tuszyn	47,9	47,1	-	0,8	228,5	223,7	-	4,8	23,4	18,0	2,1	3,3	134,1	116,3	10,9	6,9	
Razem	188,8	183,5	4,5	0,8	972,4	942,1	25,5	4,8	34,7	29,3	2,1	3,3	206,6	188,8	10,9	6,9	
Ogółem powiat																	
Długość i powierzchnia	188,8					972,4					34,7				206,6		
Długość dróg w km.	223,5																
Powierzchnia dróg w tys. m ²	1179,0																

Mapa sieci dróg województwa łódzkiego

Linie kolejowe i inne środki transportu

Sieć kolejowa na terenie powiatu łódzkiego obejmuje wyłącznie gminy Andrespol i Koluszki.

Przez teren miasta i gminy Koluszki przebiegają linie kolejowe:

- ✓ linia kolejowa pierwszorzędna Warszawa – Częstochowa,
- ✓ linia pierwszorzędna Łódź – Tomaszów Mazowiecki

Przez obszar gminy Andrespol przebiega trasa kolejowa czterotorowa, zelektryfikowana, tworząca układ dwóch linii kolejowych:

- ✓ Łódź Fabryczna – Bedoń – Koluszki i dalej,
- ✓ Łódź Kaliska – Łódź Olechów – Bedoń – Koluszki i dalej.

Infrastruktura komunikacyjna

Obsługę komunikacyjną zbiorową powiatu w zakresie przewozu osób zapewnia Przedsiębiorstwo Komunikacji Państwowej Samochodowej oraz prywatni przewoźnicy (szczególnie na trasie dojazdu do Łodzi). Generalnie linie PKS przebiegają drogami krajowymi, wojewódzkimi i niektórymi powiatowymi.

W zakresie powiązań wewnętrznych (w tym wewnątrzgminnych) sieć drogowa jest wystarczająco gęsta. Wszystkie wsie i miejscowości są obsługiwane komunikacyjnie, mają połączenia z siedzibami gmin i ze sobą. Większość dróg wymaga obecnie modernizacji bądź przebudowy, szczególnie w zakresie poszerzenia jezdni i wzmocnienia nawierzchni.

Wąskie korytarze komunikacyjne są problemem powszechnym i stanowią pewne ograniczenie w połączeniach komunikacyjnych. Dochodzi do tego dodatkowo tendencja obustronnego zabudowywania terenów leżących wzdłuż szlaków komunikacyjnych, często w bliskiej odległości od jezdni, co jeszcze bardziej utrudnia warunki jazdy lub przewozu stwarzając również niebezpieczeństwo wypadków. Na terenie powiatu brak jest rozwiązań technicznych ograniczających rozprzestrzenianie się hałasu (np. pasy zieleni ochronnej, ekrany akustyczne) przy drogach krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Energetyka

W Powiecie Łódzkim Wschodnim nie ma zlokalizowanych ośrodków produkcji energii elektrycznej ani głównych punktów zasilania. Przez teren powiatu przebiegają linie napięcia 110, 220 i 400 kV, m.in.:

- ✓ linie 110 kV relacji Janów - Tomaszów Mazowiecki, Łódź – Koluszki, Łódź – Skierniewice, Łódź – Rawa Mazowiecka,
- ✓ linia 220 kV relacji Janów – Rogowiec,
- ✓ linia 220 kV relacji Janów - Piotrków Trybunalski,
- ✓ linie 400 kV relacji Bełchatów – Płock, Rogowiec – Miłosna, Rogowiec – Płock.

Powiat jest zelektryfikowany w 100%.

Operatorami układu sieci dystrybucyjnej w powiecie łódzkim wschodnim są: Zakład Energetyczny Łódź – Teren S.A. z siedzibą w Łodzi działający na obszarze gmin Tuszyn i Koluszki oraz Łódzki Zakład Energetyczny SA w Łodzi działający na obszarze gmin Andrespol, Brójce, Nowosolna, Rzgów.

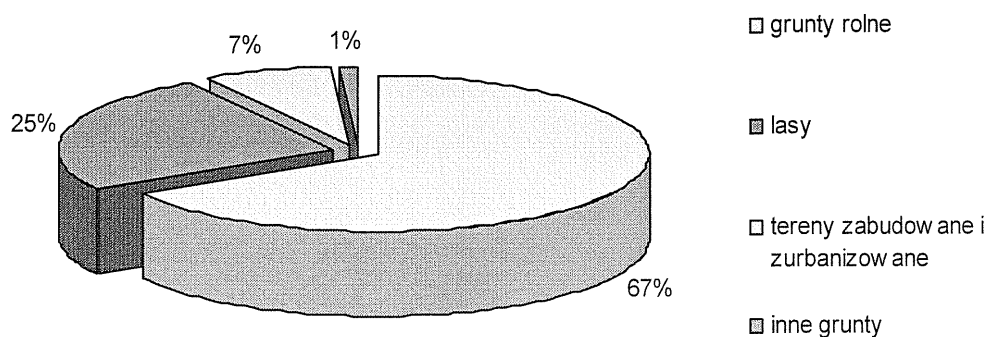
Tereny zlokalizowane przy liniach 220 i 400 kV stanowią obszary największego zagrożenia promieniowaniem jonizującym i wzdłuż tras tych linii występują strefy ochronne o szerokościach 90 i 60 m, w obrębie których nie może być lokalizowana zabudowa przeznaczona pod mieszkalnictwo.

Linie elektromagnetyczne 400 kV i/lub linie 220 kV przebiegają przez wszystkie gminy powiatu. Z tego względu, każda gmina powiatu łódzkiego wschodniego ma na swoim obszarze strefy ochronne oraz strefy ograniczonego użytkowania, które muszą zostać uwzględnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

II.2.1.7.b – Własność nieruchomości

Łączna powierzchnia obszaru powiatu łódzkiego-wschodniego wynosi 49 967 ha. W przeważającej większości obszar powiatu zajmują użytki rolne stanowiące 67 % łącznej powierzchni (33145 ha), 25% stanowią lasy (12554 ha), natomiast tereny zurbanizowane wraz ze terenami komunikacyjnymi stanowią 7 % powierzchni, tj. 3690 ha.

Na poniższym rysunku przedstawiono procentowy udział gruntów w stosunku do łącznego obszaru powiatu.

Rys.2 Wyszczególnienie rodzaju użytków na terenie powiatu łódzkiego wschodniego. Opracowanie własne na podstawie danych ewidencji gruntów.

Większość terenów stanowią grunty prywatne, a tendencja ta w ostatnich latach sugeruje wzrost udziału własności prywatnej w ogólnej strukturze własnościowej na terenie powiatu. Grunty Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego stanowią grunty wykorzystane pod budownictwo mieszkaniowe, grunty oddane w użytkowanie wieczyste oraz obiekty o charakterze użyteczności publicznej (obiekty oświatowe, kulturalne, sportowe, drogi publiczne,